

דבר תורה לפרשת מטות מפרוש רבנו עובדיה ספורנו

עורך: יצחק גבאי

שתיקה כהודאה

שתיקה כהודאה – מושג השגור בפי הבריות אך מהי משמעותו? האם נוכל למצוא לו סיוע מן הכתוב? הספורנו לפרשתנו משתמש פעמיים במשמעות הכלל הזה בשני הקשרים שונים לחלוטין. (לשון המושג 'שתיקה כהודאה' מופיע בגמ' מסכת בבא מציעא עמ' ל"ז ע"ב).

לח מיוחד נתנה התורה לבעל - היכולת להפר את נדרי אשתו ביום שמעו – כלומר ביום ששמע את הנדר מפי אשתו. הפרת הנדר תלוייה ברצון הבעל ואם אכן הור רוצה, הרי שהוא מפר לה ואין שום משמעות לנדר האשה. מה קורה אם הבעל שומע את הנדר אך שותק ואינו פוצה את פיו? על כך כותבת התורה: "ואם החרש יחריש לה אישה ... והקים את כל נדריה ... כי החרש לה ביום שמעו" כלומר הנדר עומד בתקפו כיון שהבעל אמנם לא תמך, אך שתק ולא התנגד. וכותב על כך הספורנו (ל', ט"ו): **"שהשתיקה במי שיש בידו למחות היא כמו הודאה. הוא כמסכים במה שנעשה"**. דבר מפליא במיוחד הוא שהספורנו משתמש באותו כלל לפרש עניין אחר לחלוטין המופיע גם כן בפרשתנו: בני ישראל יוצאים למלחמה במדיין על דבר חטא בעל פעור (בנות מדיין החטיאו את עם ישראל בזנות ובע"ז): ראשי הצבא מקפידים על כל הכללים שמוסר להם משה רבנו – את מי להחיות את מי להמית, כיצד לחלק את השלל ועוד. אך הנה באים ראשי הצבא וברצון מיוחד שלא נצטוו עליו הם רוצים להקריב חלק מהשלל לקרבן לפני ה', בעיקר את תכשיטי הנשים (מובן מדוע, תשובת המשקל) והם מציינים בדבריהם שני פרטים חשובים: "לכפר על נפשותינו לפני ה'" – כלומר סיבת הבאת הקרבן היא לכפרה כנראה על אותו חטא עם בנות מדיין. אך הם מציינים "ולא נפקד ממנו איש" – כלומר אנחנו ב"ה לא מתנו במגפה שפרצה וכלתה את החוטאים בחטא בעל פעור. (להזכיר לנו – המגפה כלתה 24,000 איש שחטאו). אם כן לא מובן, אם אתם לא חטאתם מדוע אתם אומרים: לכפר על נפשותינו לפני ה' ? נפשותינו – משמע אנחנו, ואין הם מדברים כאן על כפרת החוטאים המתים !? כותב הספורנו (ל"א, נ'): **"על דבר פעור – שלא מחינו בחוטאים"**

מדברים אלו נוכל ללמוד שהתורה מכוונת אותנו שאין דבר כזה להיות 'באמצע' – כמשקיף מן הצד. אם אדם אינו מביע דעתו בעניין שהוא צופה בו, נמצא בתוכו, קשור אליו הרי שהוא מביע את הסכמתו למה שקורה – שתיקה כהודאה. עד כמה עלינו להיזהר בדיבורנו וכן גם בשתיקתנו...

